

УДК 378.14

DOI [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5\(359\)-25-35](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-5(359)-25-35)

Кирпенко Євгеній Віталійович,

ад'юнкт кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки та спорту
Навчально-наукового інституту фізичної культури
та спортивно-оздоровчих технологій
Національного університету оборони України,
м. Київ, Україна.
wkirpa69@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2167-6136>

ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ – ПІД ЧАС ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Будь-який військовий конфлікт встановлює нові вимоги до рівня підготовленості військовослужбовців. Вторгнення РФ показало, що підготовка військових фахівців має бути гнучкою щодо реалій сьогодення, а також швидко пристосовуватись до потреб, які встановлюють бойові дії. Зміни під час війни, перехід від оборони до наступу, застосування сучасних технологій на полі бою, поява західного озброєння і таке інше поставили нелегке завдання перед командирами, інструкторами, викладачами вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ) якісно та швидко готувати висококваліфікованих спеціалістів різних галузей. Одним із видів підготовки у військових частинах є фізична підготовка. Безпосередньо за фізичний розвиток особового складу відповідають начальники фізичної підготовки і спорту, які за відсутності необхідних засобів та матеріального оснащення мають впоратися з головним завданням сьогодення – це підготовка військовослужбовців до участі у бойових діях, а отже, у них має бути сформована методична компетентність, яка б допомогла їм відповісти на головні питання «як?» та «яким чином?».

Начальник фізичної підготовки і спорту у військовій частині, як і більшість офіцерів Збройних Сил (далі – ЗС) України, навчається у ВВНЗ, а отже, саме там має відбуватися їхня безпосередня підготовка, а також (як у нашому випадку) формування у них методичної компетентності як складника їхньої професійної компетентності. Значні зміни, що зачіпають абсолютно всі сфери життя, настільки інтенсивні й стрімкі, що система вищої військової освіти вже не в змозі вирішити проблему підготовки фахівців у будь-якій галузі в такому обсязі, щоб під час його професійної діяльності він не відчував кризи компетентності (Михайлов, 2021), пов'язаної з відставанням від цих змін. Тому важливо переходити від описовості до моделювання і прогнозування її результатів (Сігетій, 2019).

Метою статті є обґрунтування педагогічної моделі формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури та спорту – під час їхньої професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень показує, що багато як українських, так і закордонних наукових робіт присвячено теоретичному, практичному, а головне, прикладному характеру педагогічного моделювання. Питанням моделювання в системі освіти присвячено роботи таких вітчизняних науковців, як Є. О. Лодатко, В. Ю. Биков, Г. І. Осадчий, А. О. Теплицька, В. В. Ягупов, а також закордонних – G. Goodwin, J. Johnston, R. Sottolare, K. Brawner, A. Sinatra, R. Sierra,

D. Freeman та інші. Вивченням проблем педагогічного моделювання різних видів компетентностей військових фахівців та спеціалістів сектору оборони приділено увагу таких науковців, як О. О. Рибчук (педагогічна модель розвитку фахової компетентності викладачів ВВНЗ у системі післядипломної освіти), Д. В. Погребняк (педагогічне моделювання розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти), В. М. Михайлов (педагогічне моделювання розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти), П. В. Стефаненко (методичний підхід до формування компетентнісної моделі військових фахівців), Р. Г. Шостак (педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України на адаптивних засадах). Також варто зазначити роботу Р. В. Пристінського «Педагогічні проблеми формування методичної компетентності майбутніх офіцерів національної гвардії України у ВВНЗ», в якій досліджується саме наш вид компетентності у схожому на наш аспекті.

У тлумачному словнику слово «модель» має декілька визначень: зразок якого-небудь нового виробу, взірцевий примірник чогось; тип, марка конструкції; предмет, відтворений у зменшеному, іноді у збільшеному або натуральному вигляді; те, що є матеріалом, натурою для художнього зображення, відтворення; особа, яка позує перед живописцем або скульптором; зразок, з якого знімається форма для відливання або відтворення в іншому матеріалі. А моделювання – це створення моделі або дослідження чого-небудь через побудову і вивчення їх моделей (Великий тлумачний словник, 2005).

Модель у філософському розумінні – це «непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання шляхом дослідження їхніх моделей» (Філософський словник, 1986).

Педагогічний словник С. Гончаренка описує модель як умовний образ (зображення, схема, опис тощо) якогось об'єкта (або системи об'єктів), який зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення (Гончаренко, 1997).

Провідні науковці визначають педагогічну модель як схему для пояснення якогось явища або процесу (Ничкало, 2003).

А. Бекірова визначає педагогічне моделювання як метод створення та вивчення педагогічних моделей, тобто відображення основних характеристик певної педагогічної системи (процесу, явища) у спеціально створеному об'єкті – у педагогічній моделі у формі мисленнєвого уявлення чи матеріальної реалізації педагогічного процесу (явища), який адекватно відображає досліджуваний предмет педагогічної дійсності (Бекірова, 2017).

Науковці С. Сисоєва та Т. Кристопчук під моделюванням розуміють безпосереднє практичне чи теоретичне керування об'єктом, за якого досліджується не об'єкт, а використовується певна система, яка знаходиться у деякій об'єктивній відповідності з об'єктом вивчення та здатна заміщати його при дослідженні, а в кінцевому рахунку надавати інформацію про сам об'єкт моделювання (Сисоєва, 2017).

Таким чином, можемо визначити, що *модель формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури та спорту* – являє собою відображення впорядкованої структури нашого психолого-педагогічного явища, його функціональних елементів і зв'язків між ними.

Основним завданням нашого дослідження є створення та обґрунтування педагогічної моделі, яка уможливить цілеспрямоване формування методичної компетентності у згаданих військових фахівців. З огляду на вимоги часу та складну обстановку, в якій вони проходять навчання та підготовку, ми маємо враховувати такі принципи педагогічного моделювання :

– принцип прикладної спрямованості, який відповідає за формування у них практичних умінь та навичок, які максимально повно відповідатимуть їхнім майбутнім компетенціям;

– принцип прогнозування, зумовлений створенням образу майбутнього офіцера – фахівця фізичної культури і спорту – з урахуванням викликів сучасної війни, які можуть поставати перед ним;

– принцип контекстності, який передбачає безпосередній зв'язок між цілями, структурою, методиками формування зазначеної компетентності та очікуваним результатом;

– принцип рефлексності, спрямований на формування у досліджуваних чіткого усвідомлення себе як суб'єктів військового управління, а також розуміння своєї відповідальності за прийняті рішення;

– принцип діагностування – це розроблення критеріїв та показників для контролю сформованості методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – на всіх етапах їхньої професійної підготовки.

Тому дослідник О. Рибчук під час створення своєї моделі розвитку фахової компетентності викладачів ВВНЗ у системі післядипломної освіти виділив такі її складники: цілепокладання; теоретико-методологічний; змістовний; суб'єктний (як окремий компонент змістовного блоку); процесуальний; діагностично-результативний (Рибчук, 2020). Досить добре обміркований та зрозумілий підхід до створення педагогічної моделі.

Вчений С. Костів під час побудови педагогічної моделі розвитку психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління у сфері оборони оперативно-тактичного рівня в системі післядипломної освіти визначив п'ять основних блоків: цільово-методологічний, змістовний, суб'єктно-професійний, організаційно-процесуальний та діагностувальний (Костів, 2020). Таку будову педагогічної моделі вважаємо досить виваженою та науковою, яка відповідає основним принципам створення моделей.

Нам імпонує підхід до створення моделі Д. Погребняка, який врахував всі методологічні принципи створення педагогічних моделей та виділив такі основні блоки:

- цільово-методологічний (відображає мету та завдання);
- змістовно-функціональний (структура психолого-педагогічного явища);
- суб'єктний (взаємодія між суб'єктами навчання);
- організаційно-діяльнісний (відображає форми, методи та засоби навчання і виховання);
- діагностично-результативний (критерії оцінювання та рівні розвиненості педагогічного явища).

Незважаючи на велику кількість наявних наукових досліджень з питання створення педагогічних моделей, які сприятимуть розвитку чи формуванню певних психолого-педагогічних якостей, вивчення саме проблеми педагогічного моделювання формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України – залишилось поза увагою.

Аналіз вітчизняної та закордонної наукової літератури щодо змісту педагогічного моделювання формування (розвитку) різних видів компетентностей та педагогічних явищ, з огляду на сучасні реалії, які постають перед майбутнім офіцером, та його посадові компетенції, дали змогу побудувати педагогічну модель, яка складається з: цільово-методологічного, смислово-функціонального, суб'єктного, діагностувально-корегувального та результативного блоків (рис 1).

Цільово-методологічний блок складається з мети, завдання та методологічних підходів формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту.

Основна мета полягає у цілеспрямованому формуванні методичної компетентності військових фахівців.

Під завданням розуміємо формування окремих компонентів методичної компетентності, які забезпечують її сформованість в цілому.

Сучасні методологічні підходи, які мають бути враховані, – компетентнісний, аксіологічний, системний, контекстний та суб'єктно- діяльнісний. *Компетентнісний підхід* передбачає, що ми вважаємо результатом успішного навчання не лише набуття нових знань, умінь та навичок, а й вміння їх застосовувати на практиці, особливо під час екстремальних ситуацій, які є постійними в умовах широкомасштабної війни. Реалізація основної ідеї компетентнісного підходу допоможе вирішити одну з найважливіших проблем військової підготовки, а саме низький рівень практичної підготовленості офіцерів та здатності використовувати свої знання на практиці, особливо в умовах невизначеності, в яких вони постійно перебувають. Також варто врахувати думку В. Свистун та В. Ягупова, які дуже вдало зазначають, що компетентнісний підхід не обмежується лише певним знаннями, вміннями, навичками та застосуванням їх на практиці, а передбачає, що справді компетентний фахівець має бути професійно та психологічно готовим і здатним до творчості, що є дуже важливим насамперед для офіцерів, які беруть участь у бойових діях, де відсутні стандартні ситуації і завжди потрібно мислити нестандартно (Свистун, 2007).

Аксіологічний підхід. Цінності, які визнає людина, формують її ціннісні орієнтації. Ціннісні орієнтації визначають загальний підхід людини до світу, до себе, до інших людей, надають сенс особистісним позиціям, поведінці, вчинкам і професійній діяльності (Мешко, 2019). С. Сисоева слушно зауважила, що ціннісні орієнтації на індивідуальному рівні є соціальним психологічним феноменом, що відображається в наданні переваги або відкиданні певних смислів і моделей поведінки людини, проявляється в її спрямованості і переконаннях (Сисоева, 2006).

Зараз, як ніколи, постає питання про важливість ціннісних орієнтирів, правильного розуміння та підходу індивіду до того, що відбувається навколо. Аксіологічний підхід передбачає виховання у майбутніх офіцерів патріотизму, національної свідомості, любові до рідних, а також гуманістичних цінностей, які дають змогу залишатись людиною, особливо в часи кровопролитної війни, втрати друзів, розбомблених будинків та зруйнованих доль.

Системний підхід використовуються для попереднього оцінювання масштабу діяльності та подальшого встановлення зв'язків з основними функціональними обов'язками та завданнями, які будуть виконуватись, а за можливості з колективними завданнями (завданнями підрозділів) та цілями навчань (Рахманов, 2022). Він передбачає розробку системи, структури, а також її елементів, що допоможе досягти кінцевого результату, а саме розробити чітку систему формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – у процесі їхньої професійної підготовки та визначити її складники, такі як: мета, зміст, форми, методи, засоби та результат.

Обґрунтовуючи педагогічну модель формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту, важливо враховувати прикладний характер їхнього навчання та підготовки у межах *контекстного підходу*, що, як вважають зарубіжні дослідники, допомагає максимально якісно пристосувати початковий матеріал до потреб курсантів, через що курсанти стають більш усвідомленими, вмотивованими та залученими до процесу навчання, що безпосередньо впливає на їхній рівень підготовки (Sears, 2003).

Також, на думку Р. Бернса та П. Еріксон, контекстний підхід допомагає розвинути навички критичного, творчого та нестандартного мислення, що є необхідною умовою для подальшого професійного становлення в умовах сучасного конкурентного ринку праці (Berns, 2003), а в нашому випадку – становлення справжнього командира, який знає як вирішувати поставлені завдання.

Суб'єктно-діяльнісний підхід передбачає розглядати курсантів як центр процесу навчання і виховання, створити максимально сприятливі умови для формування у них методичної компетентності.

Визначення системи ціннісного компонента діяльності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту, стимулювання їхнього активного ставлення до самих себе як до суб'єктів

військового управління, створення відповідного простору для їх навчання, підготовки та само-розвитку під час професійної підготовки у ВВНЗ необхідні для дотримання основних педагогічних вимог суб'єктно-діяльнісного підходу (Ягупов, 2017).

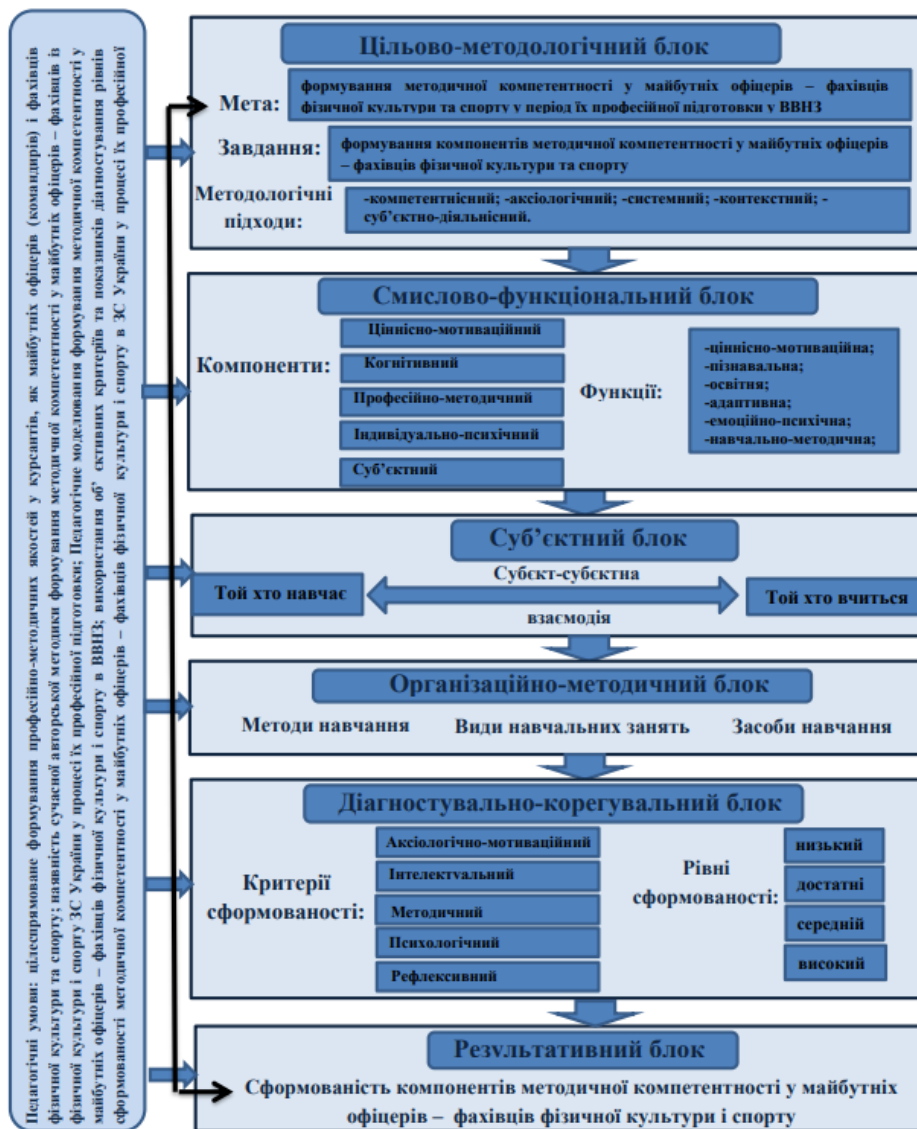

Рис. 1. Педагогічна модель формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – у ВВНЗ

У сучасних дидактичних концепціях суб'єктно-діяльнісного підходу прийнято вважати, що центром навчання є суб'єкт, який навчається, насамперед його цінності, мотиви, бажання, наміри, інтереси тощо (Ягупов, 2000). Тому ефективно формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – має відповідати їхньому ціннісно-мотиваційному колу зацікавлення, адже з підвищенням рівня мотивації, у них підвищуються інтелектуальні здатності, посилюється пізнавальна активність, а також підсилюється творча активність, що надзвичайно важливо для ефективного та якісного навчання та підготовки (Ягупов, 2016).

Смислово-функціональний блок є віддзеркаленням змісту методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту. Варто зазначити, що зміст їхньої військово-професійної підготовки має враховувати складники зазначеної компетентності, її

компоненти – ціннісно-мотиваційний, когнітивний, професійно-методичний, індивідуально-психічний і суб'єктний. Також, визначаючи структуру навчання, ми маємо враховувати вимоги ЗС України до фахівців різних галузей, особливо в умовах повномасштабної війни.

Відповідно до нашої педагогічної моделі, нами було визначено основні функції процесу формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту ЗС України:

- ціннісно-мотиваційна (спонукає до навчання і виховання, розуміння важливості процесу підготовки до майбутньої військової діяльності, особливо враховуючи війну та потребу нашої країни у високопрофесійних офіцерах);
- пізнавальна (спрямована на розвиток методичних знань, умінь, навичок та активності під час пізнавальної діяльності);
- освітня (спрямована на засвоєння знань, які здобуваються у процесі професійної підготовки);
- адаптивна (розвиває навички щодо швидкого пристосування до виконання завдань в умовах невизначеності, а також роботи в обстановці, що швидко змінюється);
- емоційно-психічна (допомагає навчити майбутніх офіцерів до проведення методичної діяльності в різних умовах, таких як бойові дії);
- навчально-методична (сприяє якісній обробці навчальних матеріалів, необхідних для якісної підготовки).

Суб'єктний блок необхідний для забезпечення взаємодії між усіма учасниками процесу формування методичної компетентності. Він є основою як для викладача, так і того, хто навчається, в усвідомленні своєї суб'єктності під час їхньої взаємодії. Чітке пояснення курсанту ролі методичної компетентності, яка буде підвалиною їхньої майбутньої професійної діяльності, допоможе їм швидше зрозуміти важливість цього педагогічного явища. Також викладачу та ВВНЗ необхідно створити сприятливі умови, які допоможуть майбутньому офіцеру ефективніше навчатись та проходити процес підготовки, а саме надати необхідний навчальний матеріал та забезпечити всім необхідним інвентарем та сучасною навчально-матеріальною базою.

Одним із важливих факторів є повне залучення курсанта до процесу навчання. Його необхідно зробити активним суб'єктом освітньої діяльності, на основі його бажання сформуванню методичну компетентність. Відповідно, його суб'єктність залежить від сформованості суб'єктних якостей, які забезпечують досягнення поставленої мети, прагнення до самоосвіти та саморозвитку (Беліков, 2023), самостійність у виборі засобів навчальної діяльності, чітке виконання всіх поставлених завдань для формування нашого педагогічного явища, вміння планувати час та розподіляти докладені зусилля, а також важливо навчитись проводити самоаналіз та самооцінку своєї підготовки.

Відтак курсант має в повному обсязі зрозуміти структуру своєї майбутньої методичної діяльності, з урахуванням його мотивів, цінностей, визначеної мети, а також знань, умінь, навичок та здібностей. Чітке виконання всіх умов забезпечить позитивний результат під час формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – у процесі їх професійної підготовки у ВВНЗ.

Організаційно-методичний блок необхідний для поступового, послідовного та поетапного формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту ЗС України. Цей блок характеризується наявністю форм, методів, засобів навчання та виховання, а також різними видами навчальних занять, як традиційними (лекції, групові, семінарські, лабораторні та практичні заняття, індивідуальна і самостійна робота, навчальна практика, іспити, заліки тощо), так і сучасними (активні форми та методи навчальної діяльності, такі як: рольові та ділові ігри, круглий стіл, вирішення квазіпрофесійних завдань, практичне виконання вправ, ігрове проектування, обмін досвідом, зустріч з видатними спортсменами та тренерами, заняття-екскурсії тощо).

До засобів відносимо навчальні посібники, підручники, мультимедійні засоби, підключення до мережі Інтернет, а також навчально-спортивну та матеріально-технічну базу для якісної не лише теоретичної, а й практичної підготовки.

Зміст *діагностувально-корегувального блоку* демонструє обґрунтовані нами критерії та показники діагностування сформованості методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту у ЗС України: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, професійно-методичний, індивідуально-психічний і суб'єктний критерії (Кирпенко, 2023). Головним завданням цього блоку є визначення відповідного рівня сформованості методичної компетентності (низький, середній, достатній і високий). За допомогою отриманих результатів ми здійснюємо контроль, діагностування, а також корегування цілі, завдань, змісту, організаційних форм, методів і засобів формування вказаного педагогічного явища у курсантів.

Результативний блок є констатуванням сформованості методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту у ЗС України, а саме визначення відповідного рівня сформованості окремих її компонентів за допомогою визначених нами критеріїв та показників. Можна сказати, що виконання результативного блоку є відображенням виконання основних завдань нашої педагогічної моделі, що є інтегральним результатом професійної підготовленості майбутніх офіцерів.

За допомогою аналізу наукової літератури ми з'ясували суть понять «модельовання» і «модель» у сучасній психолого-педагогічній науці. Ми визначили, що педагогічне модельовання допомагає наочно відобразити мету, завдання, методологічні підходи, принципи, компоненти, функції, критерії та показники діагностування рівнів сформованості методичної компетентності, а також з'ясувати зв'язки між ними.

Тому можна сказати, що педагогічне модельовання формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – у ВВНЗ є актуальною педагогічною проблемою, яка допоможе забезпечити одну з педагогічних умов, без якої неможливо отримати необхідний результат.

З'ясовано, що модельовання формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – є складним педагогічним процесом, який передбачає використання певних методологічних підходів: компетентнісного, аксіологічного, системного, контекстного і суб'єктно-діяльнісного.

Розроблено та обґрунтовано педагогічну модель формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – у ВВНЗ, визначено її структуру, виокремлено її основні блоки та їх складники.

Список використаної літератури

1. Бекірова, А. Р. Педагогічне модельовання процесу формування професійної суб'єктності майбутніх вчителів початкових класів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. Вип. 2 (88). С. 28–38. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(88\).2017.28-38](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(88).2017.28-38).
2. Беліков І. О. Формування організаційної компетентності у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних Сил України : дис. ... д-ра філ. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2023. 311 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / під заг. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
5. Кирпенко Є. В., Ягупов В. В., Жембровський С. М. Критерії та показники діагностування сформованості методичної компетентності в майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки Збройних Сил України. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія «Педагогіка»*. 2023. Вип. 1 (28). С. 198–210. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.26>.

6. Костів С. Ф. Розвиток психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління у сфері оборони оперативного-тактичного рівня в системі післядипломної освіти : дис. ... д-ра філ. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2020. 267 с.

7. Ничкало Н. Г. Проблема формування сучасного виробничого персоналу в Україні: стратегія і перспективи наукових пошуків. *Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи* : зб. наук. пр. / Інститут педагогіки і психології проф. освіти НАПН України. Київ, 2003. С. 139–153.

8. Мешко Г. М., Мешко О. М. Аксіологічний підхід як методологічний орієнтир у підготовці майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія «Педагогіка»*. 2019. Вип. 1 (21). С. 154–163. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.19.1.20>.

9. Михайлов В. М. Педагогічне моделювання розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. Вип. 3. Ч. 1. С. 50–58.

10. Рахманов В. О. Забезпечення якості вищої військової освіти та проблеми розвитку професійної військової освіти в Україні. *Військова освіта*. 2022. Вип. 1 (45). С. 244–255.

11. Рибчук О. О. Розвиток фахової компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти : дис. ... д-ра філософії ; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2020. 314 с.

12. Свистун В. І., Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота..* Київ, 2007. Т. 71. С. 3–8.

13. Сисоєва С. О., Бондарева Л. І. Педагогічні технології професійної освіти. *Навчальний тренінг* : навч.-метод. посіб. Київ, 2006. 262 с.

14. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень. *Волинські береги*. Рівне, 2013. 360 с.

15. Сігетій І. П. Розвиток готовності педагогічних працівників до інформаційно-управлінської діяльності в системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Закарпат. інст. післядипломної пед. освіти МОН України. Ужгород, 2019. 272 с.

16. Філософський словник. 2-ге вид., переробл. і доп. / за ред. В. І. Шинкарука. Київ : УРЕ, 1986. 800 с.

17. Ягупов В. В., Бекірова А. Р. Педагогічні вимоги суб'єктно-діяльнісного підходу до формування професійної суб'єктності майбутніх учителів початкових класів у вищому навчальному закладі. *Wybrane aspekty dotyczące człowieka współczesnej cywilizacji: nauka, edukacja, rynek pracy*. Plewka, Czesław. Politechnika Koszalińska. Koszalin : Wydawnictwo Uczelniane, 2017. С. 347–362.

18. Ягупов В. В. Військова дидактика : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2000. 399 с.

19. Ягупов В. В. Професійна суб'єктність, суб'єкт військово-професійної діяльності як інтегральний результат професійної підготовки офіцерів. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання* : монографія / за заг ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Рута, 2016. С. 223–233.

20. Berns R. G., Erickson, P. M. Contextual Teaching and Learning: Preparing Students for the New Economy. The Highlight Zone: Research and Work. No. 5. Columbus, OH, 2001. 9 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED452376.pdf> (дата звернення: 17.09.2023).

21. Goodwin G., Johnston J., Sottolare R., Brawner K., Sinatra A. Individual Learner and Team Modeling for Adaptive Training and Education in Support of the US Army Learning Model: Research Outline. *Human Research and Engineering Directorate*. 2015. 48 p.

22. Sears S. Introduction to Contextual Teaching and Learning. Bloomington, Indiana, 2003. 53 p. URL: <http://teacherlink.ed.usu.edu/yetcres/catalogs/reavis/504.pdf> (дата звернення: 25.09.2023).

References

1. Bekirova, A. R. (2017). Pedagogichne modeliuвання protsesu formuvannya profesiinnoi subiektnosti maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv [Pedagogical modeling of the process of formation of professional subjectivity of future primary school teachers]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, 2 (88), 28–38. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(88\).2017.28-38](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(88).2017.28-38) [in Ukrainian].

2. Belikov, I. O. (2023). Formuvannya orhanizatsiinoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv iz fizychnoi kultury i sportu Zbroinykh Syl Ukrainy [Formation of organizational competence among future specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

3. Busel, V. T. (Eds.). (2005). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].

4. Honcharenko, S. U. (1997). Ukrainskyi pedagogichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

5. Kyrpenko, Ye. V., Yahupov, V. V., & Zhembrovskiy, S. M. (2023). Kryterii ta pokaznyky diahnostuvannya sformovanosti metodychnoi kompetentnosti v maibutnikh ofitseriv – fakhivtsiv iz fizychnoi pidhotovky Zbroinykh Syl Ukrainy [Criteria and indicators for diagnosing the formation of methodological competence in future officers – specialists in physical training of the Armed Forces of Ukraine]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedagogichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Seriiia «Pedagogika» – Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series «Pedagogy», 1 (28)*, 198–210. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.26> [in Ukrainian].

6. Kostiv, S. F. (2020). Rozvytok psykho fizychnoi vytryvalosti maibutnikh profesionaliv viiskovoho upravlinnia u sferi oborony operativno-taktychnoho rivnia v systemi pislidyplomnoi osvity [The development of psychophysical endurance of future military management professionals in the field of defense at the operational-tactical level in the postgraduate education system]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

7. Nychkalo, N. H. (2003). Problema formuvannya suchasnoho vyrobnychoho personalu v Ukraini: stratehiia i perspektyvy naukovykh poshukiv [The problem of forming modern production personnel in Ukraine: strategy and prospects of scientific research]. *Pedagogika i psykholohiia profesiinnoi osvity: rezultaty doslidzhen i perspektyvy – Pedagogy and psychology of professional education: research results and perspectives*. (pp. 139–153). Kyiv [in Ukrainian].

8. Meshko, H. M., & Meshko, O. M. (2019). Aksiologichnyi pidkhid yak metodolohichnyi oriientyr u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv do zberezhennia i zmitsnennia profesiinoho zdorovia [Axiological approach as a methodological guideline in the preparation of future teachers to preserve and strengthen professional health]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedagogichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Seriiia «Pedagogika» – Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series «Pedagogy», 1 (21)*, 154–163. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.19.1.20> [in Ukrainian].

9. Mykhailov, V. M. (2021). Pedagogichne modeliuвання rozvytku profesiinnoi kompetentnosti fakhivtsiv iz pytan tsyvilnoi bezpeky v systemi pislidyplomnoi osvity [Pedagogical modeling of the development of professional competence of civil security specialists in the postgraduate education system]. *Akademichni studii. Seriiia «Pedagogika» – Academic studies. Series «Pedagogy», 1*, 50–58 [in Ukrainian].

10. Rahmanov, V. O. (2022). Zabezpechennia yakosti vyshchoi viiskovoi osvity ta problemy rozvytku profesiinnoi viiskovoi osvity v Ukraini [Ensuring the quality of higher military education and problems of the development of professional military education in Ukraine]. *Viiskova osvita – Military education, 1 (45)*, 244–255 [in Ukrainian].

11. Rybchuk, O. O. (2020). Rozvytok fakhovoi kompetentnosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin vyshchikh viiskovykh navchalnykh zakladiv u systemi pislidyplomnoi osvity [Development of professional competence of teachers of special disciplines of higher military educational institutions in the system of postgraduate education]. *Doctor's thesis*. Khmelnytskyi [in Ukrainian].

12. Svystun, V. I., & Yahupov, V. V. (2007). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [A competent approach to the training of specialists in the higher education system]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademiia». Pedagogichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota – Scientific notes of the National University «Kyiv-Mohyla Academy». Pedagogical, psychological sciences and social work, 71, 3–8* [in Ukrainian].

13. Sysoieva, S. O., & Bondareva, L. I. (2006). Pedagogichni tekhnolohii profesiinoi osvity. Navchalnyi treninh [Pedagogical technologies of professional education. Educational training]. Kyiv [in Ukrainian].

14. Sysoieva, S. O., & Krystopchuk, T. Ye. (2013). Metodolohiia naukovo-pedahohichnykh doslidzhen. Volynski oberehy [Methodology of scientific and pedagogical research. Volyn amulets]. Rivne [in Ukrainian].

15. Sihatii, I. P. (2019). Rozvytok hotovnosti pedagogichnykh pratsivnykiv do informatsiino-upravlinskoj diialnosti v systemi pislidyplomnoi osvity [Development of the readiness of pedagogical workers for information-management activities in the system of postgraduate education]. *Candidate's thesis*. Uzhhorod [in Ukrainian].

16. Shynkaruk, V. I. (Eds.). (1986). *Filosofskyi slovnyk* [Philosophical dictionary]. 2-he vyd., pererobl. i dop. Kyiv: URE [in Ukrainian].

17. Iahupov, V. V., & Bekirova, A. R. (2017). Pedagogichni vymohy subiektno-diialnisnoho pidkhodu do formuvannia profesiinoi subiektnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u vyshchomu navchalnomu zakladi [Pedagogical requirements of the subject-activity approach to the formation of professional subjectivity of future primary school teachers in a higher educational institution]. *Wybrane aspekty dotyczace czlowieka wspolczesnej cywilizacji: nauka, edukacja, rynek pracy*. Plewka, Czeslaw. Politechnika Koszalin. (pp. 347–362). Koszalin: Wydawnictwo Uczelniane [in Ukrainian].

18. Iahupov, V. V. (2000). *Viiskova dydaktyka* [Military didactics]. Kyiv: VPTs «Kyivskyi universytet» [in Ukrainian].

19. Iahupov, V. V. (2016). Profesiina subiektnist, subiekt viiskovo-profesiinoi diialnosti yak intehralnyi rezultat profesiinoi pidhotovky ofitseriv [Professional subjectivity, the subject of military-professional activity as an integral result of professional training of officers]. *Teoriia i praktyka profesiinoi maisternosti v umovakh tsilozhyttievoho navchannia – Theory and practice of professional skills in the conditions of lifelong learning*. (pp. 223–233). Zhytomyr: Ruta [in Ukrainian].

20. Berns, R. G., & Erickson, P. M. (2001). Contextual Teaching and Learning: Preparing Students for the New Economy. *The Highlight Zone: Research and Work. No. 5*. Columbus, OH. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED452376.pdf> (application date: 09.11.2023).

21. Goodwin, G., Johnston, J., Sottolare, R., Brawner, K., & Sinatra, A. (2015). Individual Learner and Team Modeling for Adaptive Training and Education in Support of the US Army Learning Model: Research Outline. *Human Research and Engineering Directorate*.

22. Sears, S. (2003). Introduction to Contextual Teaching and Learning. Bloomington, Indiana. Retrieved from <http://teacherlink.ed.usu.edu/yetcres/catalogs/reavis/504.pdf> (application date: 09.11.2023).

Кирпенко Є. В. Педагогічне моделювання формування методичної компетентності в майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури та спорту – під час їх професійної підготовки

У статті розглянута проблема педагогічного моделювання методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – під час їх професійної підготовки.

Здійснено аналіз праць вітчизняних та іноземних науковців щодо педагогічного моделювання методичної компетентності у майбутніх офіцерів, військових фахівців, а також фахівців фізичної культури і спорту. Визначено й обґрунтовано суть понять «моделювання» і «модель» у сучасній психолого-педагогічній науці. Доведено, що педагогічне моделювання допомагає наочно відобразити мету, завдання, методологічні підходи, компоненти, функції, критерії та показники діагностування рівнів сформованості методичної компетентності, а також з'ясувати зв'язки між ними. З'ясовано, що моделювання формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – є складним педагогічним процесом, який передбачає використання певних методологічних підходів: компетентнісного, аксіологічного, системного, контекстного і суб'єктно-діяльнісного.

Розроблено та обґрунтовано педагогічну модель формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – у ВВНЗ, визначено її структуру, виокремлено її основні блоки та їх складники.

З огляду на специфіку фахової діяльності, сучасні реалії, які постають перед майбутнім офіцером, та його посадові компетенції, виокремлено такі основні блоки педагогічної моделі формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту – під час їх професійної підготовки: цільово-методологічний, смислово-функціональний, суб'єктний, діагностувально-корегувальний та результативний.

Ключові слова: методична компетентність, педагогічна модель, моделювання, майбутній офіцер, фахівець фізичної культури та спорту.

Kyrpenko Ye. Pedagogical modeling of methodical competence of future officers – physical culture and sports specialists during their professional preparation

The problem of pedagogical modeling of the methodological competence of future officers – specialists in physical culture and sports during their professional training is considered in the article. We analyzed the scientific works of domestic and foreign scientists regarding pedagogical modeling of methodical competence in future officers, military specialists, as well as physical culture and sports specialists. The concept of “modelling” and “model” in modern psychological and pedagogical science was defined and its essence substantiated. It has been proven that pedagogical modeling helps to clearly indicate and display the purpose, tasks, methodological approaches, components, functions, criteria, indicators of diagnosing the levels of the formation of methodological competence and to clarify the connections between them. It has been found that modeling the formation of methodical competence in future officers – specialists in physical culture and sports is a complex pedagogical process that involves the use of certain methodological approaches: competence, axiological, systemic, contextual and subject-activity.

We have developed and substantiated a pedagogical model for the formation of methodical competence in future officers – specialists in physical culture and sports in a military higher educational institution. We also determined its structure, identified its main blocks and components.

Taking into account the specifics of professional activity, as well as taking into account the modern realities facing the future officer and his job competencies, the following main blocks of the pedagogical model of the formation of methodical competence of future officers – specialists in physical culture and sports during their professional training are identified: goal-methodological, meaningful – functional, subjective, diagnostic-corrective and effective.

Key words: methodical competence, pedagogical model, modeling, future officer, physical culture and sports specialist.

